

REDACȚIUNEA.
 Redacția și Tipografia.
 Brașov, piața mare Nr. 30.
 Scrisorile nefrancate nu
 se primesc. Manuscrisurile
 nu se returnează.
 CEREȘTE se primesc la AD-
 ministratura în Brașov și
 la celelalte Birouri de anunțuri:
 în Viena: M. Dukas Nachf.
 H. Augenthaler & Carlisch Lesner,
 Heinrich Schalek, Rudolf Mosse,
 J. Oppelka Nachf., Anton Oppelk.
 în Budapesta: A. V. Goldber-
 ger, Ekstein Bernat, in Ham-
 burg: Marold & Liebmann.
 PREȚUL INSERȚIUNILOR: o sa-
 ră garzonă pe o săptămână 6 or.
 — Publicări mai dese după
 tarife și învoială.
 RECLAME pe pagină a 8. a o
 săptămână 10 or. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

(Număr de Duminică 48)

„GAZETA” ieșe în fiecare zi.
 Abonamente pentru Austro-Ungaria:
 Pe un an 12 fl., pe șase luni
 6 fl., pe trei luni 3 fl.
 N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an 40 franco, pe șase
 luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
 N-rii de Duminică 8 franco.
 Se primumă la toate ofi-
 ciele poștale din țară și din
 afară și la d-nii colectorilor.
 Abonamentul pentru Brașov
 Administrarea, Piața mare
 Târgul Inului Nr. 30, etajul
 I.: Pe un an 10 fl., pe șase
 luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
 Cu d-nul în casă: Pe un an
 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe
 luni 3 fl. — Un exemplar 5 or.
 v. a. sau 15 bani. — Atât abo-
 namentele cât și inserțiunile
 sunt a se plăti înainte.

Nr. 262.—Anul LXIII.

Brașov, Duminică 26 Noemvrie (9 Decemvrie).

1900.

Tot așa și er' așa.

Fac ce fac șovinistii unguri și tot acolo trebuie să se reîntoacă de unde au pornit — în cestiunea neorocitei lor politice față cu naționalitățile.

Se cărtă și se acuză unii pe alții, că nu 's destul de harnici să 'ntelégă și se conducă această politică așa ca nu numai Ungurii să rămână de-asupra, dér ei să fiă stăpâni pe totă mișcarea, ba chiar pe gândul și pe simțul conlocuitorilor din sinul popórelor de altă naționalitate.

Nu mai scim a căta-óră s'a ridicat cu ocasiunea desbaterei de acum a budgetului, archișovinistul din stânga extremă Komjathy, ca să mustre purtarea ministrului-președinte și de interne Szell în cestiunea naționalităților dicând, că politica lui prea puțin energică ar încurajia numai agitațiunile acestora. Și tot așa nu mai scim a căta-óră asigură Szell, că faptele guvernului său dovedesc, că nu e blând și îngăduitor când e vorba de interesele statului național unitar și de „înfrânarea acelor, cari pécătuiesc în contra acestor interese.” Cu mândria se provocă el la politica lui de naționalitate, care — dice — nu este decât politica, ce tinde a întregi clădirea acelu stat maghiar național.

Tóte acestea, răspund adversarii lui Szell, sunt numai vorbe góle, căci agitația naționalităților a cuprins acum și viața municipală și vatămă neincetat vađa statului „demonstrând nepedepsită contra legii și a voinței constituționale naționale.”

Szell cere din nou ca Komjathy și soții să i arete casur' anumite când a greșit el, în procederea lui față cu naționalitățile, contra intereselor politicei patriotice maghiare, adecă șoviniste, ér ei pretind că nu mai e de lipsă să enumere fapte; totă politica lui Coloman Szell, în ce privește pe nemaghiari, e greșită, căci

e pasivă și nu cum ar trebui, activă. E interesant, că Komjathy înțelege înainte de toate sub o politică activă desființarea legii de naționalitate. O astfel de politică, dize Szell, n'ar fi bună și n'ar fi în interesul Maghiarilor. Am trăit, dize el, cu această lege și vom trăi cu ea și de aci încolo, numai să o mánuăm cu țăriă și cu prudentă; dér a turbura liniștea popórelor nemaghiare n'ar fi nici-decum un metod bun în mánuarea ei.

Ați înțeles? Maghiarismul violent, care nu-și face nici un scrupul, nu se sfiesce nici-odată de-a călca aceea lege a naționalităților în interesul său propriu, pe care-l declară de interes al statului, o duce mult mai bine cu legea naționalităților, care a fost și este și așa numai pe hărtiă, decât cum ar duce-o fără de ea. În cazul din urmă ar dize totă lumea: étă că naționalitățile n'au nici un drept în țera ungerescă, étă că duc în adevăr viață de iloți, și ómeni ca Apponyi nu s'ar mai puté lăuda la congresele internaționale cu mărimumia și liberalismul ungurasc; pe când cum stau ađi lucrurile, cei dela putere fac ce vréu cu legea de naționalitate, lucrând în tóte contra ei, ér tot-odată mai încassează și laude, că totuși ar fi ómeni liberali și generoși.

De aici ne putem esplica, de ce afirmarea lui Szell, că n'ar fi bine să se delătore legea naționalităților, a fost acoperită de sgomotoșele și îndelungatele aplause ale camerei.

Intr'un diar din Peșta cetim, că Szell ar fi dīs chiar, că decă ar urma politica, ce i-o recomandă Komjathy, „acésta ar întóree tot statul ungar cu fundul în sus.”

Ce lipsă ar fi să-l mai întórcă cu fundul în sus, când această s'a întemplat de mult, de când adecă s'a trimbițat de-alungul și de-alatul, că în acest stat numai ce este maghiar și cu sentimente maghiare are dreptul de a trăi. De acum decă este ca

să se facă vr'o schimbare sănătoșă și radicală spre binele statului, el trebuie adus éráși în vágășele normale și firesci, prin adevărată libertate și dreptate pentru toți.

Revista politică.

Mai bine de dece zile dieta ungară s'a ocupat cu desbaterea generală a budgetului pe 1901. Deputații din diferitele partide, cari au luat cuvântul în desbaterea generală, au desvilit un sir întreg de rane, ce bântue pe corpul țării, fără de a fi speranță, că ele se vor vindeca în curând. Plânger' mari s'au ridicat mai ales de cei din opoziția, că: viața de stat și națională maghiară tângesce într'o mare neorânduélă; stările economiei publice sunt grozav de dărăpănate; administrația politică gema de rele și greșeli; justiția asemenea; din viața socială a pierit ori ce avânt nobil; luptele de clasă și confesionale bântue ađi mai mult ca ori și când; guvernul stă incapabil față cu socialismul etc.

Tóte ca tóte, dér kossuthiștii și toți ceilalți de pánura lor sunt grozav de nemulțamiți cu politica de naționalitate a guvernului Szell. I-s'a imputat guvernului și de astă-dată, că n'are un plan precis și conștient față cu naționalitățile, a căror „agitațiune” crește tot mai mult, se întăresce și amenință cu primejdiă „statul național unitar maghiar.”

În ședința de alaltăeri, care a pus capăt desbaterei generale de budgetare, a luat cuvântul și ministru-președinte Szell răspundând la inviniurile, ce i-s'au făcut în privința politice sale în cestiunea naționalităților și în alte cestiuni, cari au fost ridicate de deputații din opozițiune. Pe noi interesându-ne mai de aproape cele ce le-a declarat Col. Szell în cestiunea naționalităților, ne ocupăm cu această la locul prim al numărului nostru de ađi.

Intr'aceea ministru de finanțe ungeresc a prezentat dietei un proiect de lege, prin care cere *indemnitate budgetară* pe cele dintâi trei luni ale anului viitor, adecă dieta să încuviințeze guvernului de a acoperi necesitățile de stat pe baza budgetului din anul trecut, fiind-că nu mai e timp a-se desbata până la finea anului curent întreg budgetul. Guvernului îi mai stau la dispoziție cu totul 14 ședințe, cari vor fi ocupate cu desbaterea și votarea proiectelor de lege privitor la indemnitatea budgetară, convenția financiară cu Croația și proiectul de recruți pe 1901.

În legătură cu această amintim, că fóia lui Banffy „Magyar Szó” publică cu litere grase în frunte scirea, după care ciclul dietal de față se va închide în primul pătrar al anului viitor și nouele alegeri se vor face în primele zile ale lunii Aprilie 1901. Scirea această n'a fost încă desmintită.

*

De mult se dizea, că în Bulgaria are să isbucnescă o crisă ministerială. Cei-ce susțineau această nu s'au înșelat, căci telegramul aduce acum din Sofia scirea, că Miercuri întreg cabinetul bulgar și-a dat demisiunea. Nu sunt cunoscute până acum mai de aproape cauzele acestei demisiuni. Se asigură însă, că între cabinetul Ivancioff-Radoslaffoff și între principele Ferdinand s'a dat pe față în timpul din urmă un conflict de caracter serios, care a provocat tot-odată și nemulțumiri în sinul membrilor Sobraniei bulgare. Acesta desfășurare a lucrurilor în Bulgaria — dice o telegramă din Sofia — era de mult prevădută, mai ales că starea dinăuntru principatului e cât se póte de rea și are să se lupte cu mari greutăți financiare. Se dice, că principelui îi va fi fórte greu a-și forma un cabinet după placul său, dat fiind, că Radoslaffoff dominază situațiunea în Sobrania, unde are fórte numeroși partizani.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

In memoria lui C. Esarcu.

În ziua de 8 Noemvrie st. v. s'a făcut în București cu mare solemnitate desvélirea bustului lui Constantin Esarcu în grădina Ateneului.

C. Esarcu a contribuit mai mult ca toți la întemeierea Ateneului Român. La inițiativa lui s'a clădit mărețul palat al Ateneului.

Bustul, operă a măestrului sculptor V. Hegel, s'a ridicat la inițiativa Ateneiștilor (membrii ai societății Ateneului). El este așezat pe calea principală a grădinei în fața palatului Ateneului.

Serbarea a fost deschisă cu „Imnul regal” și „Deșteptă-te Române.”

După această d-l Trandafir Djuvara, fost ministru plenipotențiar și membru al societății și fost director al revistei Ateneului Român, a rostit următoarea *cuvântare festivă*, care

premerse descoperirii bustului lui C. Esarcu în sunetul muzicii:

*Domnelor,
Domnilor.*

„Romanii, după Greci, sunt poporul care a înălțat la cel mai mare grad cultura monumentelor lor.

„După ce fac pe un popor să trăiescă, monumentele îl fac să reînvieze. Fără îndoială, ceea ce a contribuit mai mult la renascerea și ridicarea Italiei este tradițiunea unui trecut glorios, neincetat reînviat prin spectacolul vechilor sale monumente de gloriă și de libertate.” Étă cum se espriam adunat să-l sărbătorim astăđi. Sărbători de acest soiú au fost, până acum, rar la noi: cu atât mai mult, dér trebuie să ne bucurăm, că sentimentul grațitudinei cătră bărbații patrioți și muncitori ai acestei țări a început să se afirme și să se manifesteze prin ridicarea a statui și busturi.

Printre bărbații noștri meritoși, Esarcu nu putea fi dat uitării, căci decă puțin sunt, cari răsfoesc cărțile învechite, nu este om care să vie în capitala României și care să

nu rămână în admirațiune dinaintea Ateneului român, și ori câți au dat concursul lor la această monumentală operă, nimeni nu va contesta, că ea aparține întregă lui C. Esarcu.

Esarcu a trăit printre noi; vieța și operele lui sunt în deobște cunoscute și nu voiți încerca a-le schița aci. Voiți căuta numai a fixa câte-va trăsături a acestei figuri, simpatice și interesante, din multe puncte de vedere.

Prin două mari calități Esarcu își pare că se impune ca un exemplu bun de urmat; el avea energiă stăruitoare în acțiunile, prin cari urmărea un scop înalt, bine statornicit dinainte; el avea cumpătare în vorbe și în modul lui de a trăi.

Pe de-o parte, *rebus angustis animosus*, el a dat un puternic imbold inițiativei private, într'o țără, unde, trebuie s'o recunoșcem, totul se astéptă dela stăpânire; acest Palat strălucit dinaintea căruia ne aflăm, podóba Bucureștilor, el l'a conceput, el l'a zidit, petricică cu petricică; cine nu-și aduce aminte de sublimul său apostolat, când aduna leu cu leu, suma formidabilă, ce a îngropat în temelile acestui altar înălțat

Literilor, Științelor și Artelor? Se póte odisee mai duióșă decât aceea a acestui om, iluminat de o ideă sublimă, mergând, cu încăpăținare din casă în casă cerșind, el atât de bogat în energie, concursul celor mai slabe ajutóre nedesperând nici odată, și încuragiând pe toți, cu o sfântă încredere în sine? Ateneul român va rămâne pururea simbolul inițiativei private și a spiritului de asociațiune în România.

Pe de altă parte, cumpătat în espresiuni, pentru-că cunosea valórea cuvintelor, așa că n'ar fi îmbucacat nici-odată trimbița unei indignări esagerate pentru fapte de nimic, Esarcu a trăit tot-deuna după maxima lui Horațiu: *Vivitur parvo bene*, lucru nu tocmai ușor într'o societate peste măsură aplecată cătră risipă. Pe cât era de mândru când vorbea de Ateneul român, pe cât era de ambițios pentru a ajunge la înaltele dregătorii ale Statului, în scopul meritoriu de a fi părtaș la progresele de realizat, pe atât de modest în viața sa privată și publică; l'am văđut cu toții, cum, după-ce ajunsese la culmea situațiunii diplomatice numai prin munca sa, ér nu prin influența puternicelor rudeni, Esarcu con-

Nu trebuie să se uite însă, că afară de neajunsurile interioare mult v-n fi contribuit la căderea cabinetului bulgar și uneltirile comitetului macedo-bulgar, uneltiri, cari nu mai pot fi suferite, decât e vorba ca în Peninsula Balcanică să domnescă liniște și pace. Pentru Bulgaria ar fi sosit acum momentul de a pune capăt acestor uneltiri criminale și de a restabili bunele raporturi cu România, cari sunt încă mult sdruncinate în urma cunoscutului conflict româno-bulgar, cu toate că cercurile diplomatice din Sofia esclud ori-ce legătură între demisiunea cabinetului Ivancioff și procesul asasinilor și complotiștilor bulgari în România. De se va adevăra însă scirea, ce o primesece „Neue freie Presse“, că filoromânul Grecoff va fi însărcinat cu formarea cabinetului, atunci e mai mult probabil, că între criza ministerială din Bulgaria și între conflictul româno-bulgar este totuși o legătură.

Totă săptămâna acesta foile din străinătate s'au ocupat de călătoria lui Krüger în Europa. După primirea strălucită, ce i-s'a făcut bătrânului președintele Transvaalului în Franța, el a plecat să meargă la Berlin. Ajuns însă în Colonia, Krüger a fost înscințat, că împăratul Wilhelm nu-l va primi. În urma acestui refuz Krüger a plecat din Colonia spre Olanda și alaltăieri după amiazi a sosit în Haga. Aici i-s'a făcut una din cele mai strălucite primiri. Deja la granița Olandei deci de mii de persoane din toate clasele societății i-au eșit înainte l'au salutată cu entuziasm. Regina Wilhelmina a trimis la graniță un ofițer superior, care să-i ureze lui Krüger bunăvenire pe pământul strămoșesc al Burilor. În toate gările până la Haga mulțimea îl aștepta. În Haga însă entuziasmul a fost la cume. În hala gărei Krüger era așteptat de consiliul municipal în frunte cu primarul, delegațiunile consiliilor municipale din toate orașele și comitetul de primire compus din membrii aristocrației, din frunțașii comerțului și ai finanțelor. Ovațiunile erau atât de sgomotoase și de îndelungate, încât nimeni nu putea să vorbească nimic. Numeroase buchete i-s'au oferit lui Krüger din partea comitetului de domne. Multe persoane i-au sărutat haina. S'a cântat imnul transvaalian — era peste tot și un tablou imponent.

După trei sferturi de oră s'a fosmat cortegiul. Krüger a ocupat loc într'un echipagiu luxos tras de

patru cal negri, având la stânga pe primarul orașului. Imprejurul trăsurrei mergea garda călărășă de onoare, compusă din tinerimea deelită. Inaieie prefectul poliției, precedat de numeroși polițiști călări. Stradele erau pline de lume, încât cortegiul abia putea înainta. ba adese-ori trebuia să se oprască. Krüger a fost petrecut astfel până la „Hotel des Indes“.

Pe când Krüger își face drumul său prin Europa, *Burii luptă încă cu Englezii*. Dilele trecute încă au fost câte-va ciocniri sângerose între ei. Și de-o parte și de alta se vede dăr, că n'au de gând a înceta lupta. Krüger a spus-o la Paris și pretutindeni pe unde a umblat, că Burii săi vor lupta până la cea din urmă picătură de sânge. Acum vine și ministrul-președinte engles Salisbury se declare în parlamentul engles, că Anglia va continua războiul până la pnie. A mai și Salisbury, că *republicelor bure nu li se poate lăsa neatâr-narea și în privința acesta politica Angliei a rămas cu totul neschimbată*. Ea e gata a da statelor bure *autonomia*, decât va sosi timpul pentru acesta, dăr — adause — va trece câte o generațiune până atunci. Cu alte cuvinte, Anglia a decretat mărtea națională a Burilor, grație nepăsării Europei, care stă și privește cum un stat uriaș ca Anglia ucide un popor brav ca Burii. Trist și rușinos spectacol.

Proiectul de răspuns al Camerei la Mesagiul Tronului român.

Sire,

Adunarea deputaților, împărțind întru toate emoțiunile poporului român, a simțit adâncă durere la sosirea tristei vești, că Augusta voastră Mamă a încetat din viață.

În veșni suflarea românească nu va uita numele aceleia, care a fost pentru noi obârșia norocului, a mândriei și a gloriei naționale.

Sire,

Suntem pătrunși de nevoile țării, cari trebuie mai grabnic satisfăcute, și vom chibzui astfel, ca măsurile de vindecare să nu slăbescă avântul ei de propășire.

Ridicarea noastră din starea în care ne adusesse un lung trecut de sbucium și de suferință, a putut să ne coste mult, dăr ori cât de mari vor fi fost jertfele, ce ne-am impus, ele prețuiesc mai puțin ca bunurile dobândite sub înțelepția și glorioasă domnia a Maiestății Văstre.

Crisa prin care trecem nu este o sleire de puteri. Neajunsurile de cari suferim nu

au atins productivitatea țerei. Industria noastră abia începe, agricultura n'a ajuns încă de maximum de producțiune, și nouă bogății neincepute nu așteptă, decât o mai bună chibzuire, ca să sporască avuția generală și veniturile statului român.

Cu o serioasă compănire financiară vom trece peste grijile de acum.

Gvernul Maiestății Văstre va găsi în adunarea deputaților încredere deplină, rinvă de muncă și acea înțeleptă pregătire a sufletului, care pune mai pe sus de preocupările mărunte și zadarnice, marile și permanentele interese ale Patriei.

Vom da tot concursul nostru desinteresat și călduros tuturor reformelor, fiă financiare, fiă economice, ca să se întemeieze echilibrul bugetar și să se creeze mijlocele trebuitoare cu cari să răspundem și la cerințele extraordinare ale Statului.

Sire,

Nu vom uita nici odată, că glorioasă noastră armată face tăria și încrederea Coronei și a poporului român. Având deservita convingere în vitejia cu care va săi se apere drepturile țerei, vom socoti crescerea viilor sale forțe ca o datorită sfântă de îndeplinit.

Stăpâni pe pornirile noastre, muncind fără svicniri și neatînși de acel neastîmpăr primejdios, care dovedesce mai mult o slăbiciune turburată, am justificat încrederea popoarelor civilizate în înțelepciunea noastră.

Suntem fericiți a afla erăși, că raporturile noastre cu toate puterile sunt din cele mai amicale.

Dovețile și verdictul au răspândit deplină lumină asupra acelor, cari s'au încercat să smintescă în paguba tuturor ordinea așezată în folosul tuturor.

Sămënța uneltirilor primejdioase, ori de unde ar fi aruncată la noi, va fi stîrpită, neputînd să îngăduim nesocotirea marilor principii pe cari se întemează civilizația europeană.

Sire,

Jertfele pe cari Statul, în momentele grele, le-a cerut, și le va cere, dela toți cetățenii, potrivit cu mijlocele fie-căruia, au putut să stîrnescă pe alocurea mișcări dureroase. Dăr era firesc, ca legile să se aplice.

Adunarea deputaților, în curatul ei patriotism, va fi statornică la lucru, ca să sevărsescă nevoile actuale și neclintită în hotărîrea de a sprijini măsurile și reformele, cu cari să se asigure și mai departe buna pace și progresul sanator al Regatului român.

Să trăiească Maiestatea Văstră!
Să trăiească Maiestatea Sa Regina!
Să trăiească Dinastia.

Foile germane și Krüger.

Se știe, că împăratul Germaniei a declarat, că nu poate primi pe bătrânul președinte al Transvaalului. Acestă purtare a împăratului Wilhelm e obiectul multor comentarii în presa germană.

Diarele liberale judecă foarte liniștit această declarațiune și nu arată nici o nemulțumire.

Așa d. es.: „Vossische Zeitung“ scrie, că reprezentanții politicei esterne a Germaniei vor fi scind, cari sunt motivele, ce-i determină a se purta astfel, dăr a cele motive trebuie să fiă cunoscute și de reprezentanții națiunii.

„National Zeitung“ nu ascunde, că ea încuviințează atitudinea guvernului și constată, că un tribunal de arbitragiu în chestiunea Transvaalului e o imposibilitate materială.

Numa! presa conservatoare, ostilă Angliei, se arată ore-cum nemulțumită. Așa d. es.: „Kreuzzeitung“ își exprimă părerea sa de rău, că împrejurările nu permit să se dea veneratului șef al vitelului popor de Burii o dovadă de simpatia Berlinesilor pentru ei.

„Deutsche Tageszeitung“ desaproabă purtarea guvernului, în următorii termeni:

„Ne simțim dureros atinși prin hotărîrea luată de guvernul german și suntem siguri, că nouă decimii din poporul german împărțasesc cu noi acest simțământ dureros. O intervenția a Germaniei în favoarea Transvaalului e de sigur esclusă, dăr pentru asta era nevoie să se refuze dela început visita șefului unui stat amic?“

Acestă e — sub ori-ce formă s'ar întempla — o ofensă adusă reprezentantului unui popor, cu care n'am avut nici cea mai mică neînțelegere. După acest procedeu ar urma ca noul cancelar al imperiului, de Bülow — decât ține atât de mult la neutralitatea Germaniei — să nu primescă în Berlin visita reginei Victoria, sau a lui Salisbury, fiindcă Anglia e în războiu cu Transvaalul.

Atitudinea Germaniei în ultimii ani dă impresia, că ne-am alipit cu totul la politica Angliei. Refuzul visitei lui Krüger face pe mulți să tănuiescă un lucru puțin plăcut pentru noi: suntem legați față de Anglia.

Din fericiire, și președintele Krüger și lumea întregă vede, că poporul german se deosebește în atitudine de guvernul său.

SCRIRILE DILEI

— 25 Noembrie v.

Delegații români în Curtea superioară de arbitragiu. Guvernul român a desemnat ca delegați ai țării în Curtea superioară de arbitragiu dela Haga, ce se institue în baza hotărîrilor conferinței internaționale de pace — pe d-nii Eugeniu

tinuă a locui în fosta lui căsuță de pe strada polonă, unde o singură bătrână servitoare era păzitoare afectuoasă a atator comori artistice adunate cu o pasionată trudă.

Am și, că era ambițios, dăr e ambițione și ambițione. „Ambițioșii, a și ilustrul filosof engles Bacon, se pot împărți în trei clase: unii nu se gândesc, decât a se ridica ei însăși, specie comună, și de desprețuit, alții cu aceleași vederi, urmăresc propășirea patriei, ambițione mai nobilă, mai înaltă și poate mai violentă; alții în fine, îmbrățișează fericirea și gloria tuturor omenilor în imensitatea proiectelor lor, acesta e ambițiunea filosofilor, cari nisuesc să lumineze spiritul și să îndrepteze moravurile. Ambițiunea este dăr câte-odată un vițiu și câte-odată o virtute“. Intrăga activitate a lui Esarcu arată cărei categorii de ambițioși aparținea densusul.

Ca unul ce am fost de-aprope colaborator al său, fie la ministerul afacerilor străine, fie la Atheneu, am putut aprecia atât agerimea minții sale, cât și valoarea inimii sale. În această inimă dorul țării era frul conducător al tuturor acțiunilor. De aceea, pe cât timp a fost în străinătate, el

nu s'a mulțumit numai a reprezenta România cu demnitate pe cele două pământuri clasice ale Italiei și Greciei, ci a răscolit cu neobosită strădanie bibliotecile străine, încă din 1873, și-a dat la lumină prețioase documente pentru istoria nemului românesc. După cum a scris el însuși: „Sub un cer străin tot-déuna însă scumpa noastră Românie am avut-o în vedere“. Cu diplomația patriotismului el își alcătua astfel neperitoare scrisori de acreditare către recunoscința țării, pe care o reprezentase.

Nici odată în repaos, căutând fără preget ocaziuni de a lucra și de a fi folositor, Esarcu părea pătruns de acest adevăr, că: „întocmai ca licuriciul, care nu luminează decât când sbôră, spiritul se întunecă de îndată-ce se odihnesce“.

Eșit din popor, el a fost pururea preocupat de cultura poporului; de aceea, de abia reîntors din străinătate, tînăr încă, el deveni, împreună cu iubitul nostru actual președinte V. A. Urechia și alți bărbați demni de laudă, centrul de organizare ale celor două instituțiuni culturale, cunoscute sub numele de Societatea pentru învățatura poporului român și Atheneul Ro-

mân. El mai fondă încă și Societatea amicilor de Bele-Arte și începuse formarea unui muzeu, în Bucuresci, de reproducțiuni în gips a tuturor statuelor, busturilor și basreliefurilor, relative la istoria noastră națională și cari se află în muzeele din Italia. În conferința sa dela 8 Aprilie 1878, el propunea înființarea unei Societăți pentru istoria patriei, căci, dicea el „nimic nu deșteptă mai mult conștiința unei națiuni, decât istoria trecutului său“.

Democrația română nu trebuie dăr să uite nici odată serviciul, ce acest bărbat de stat i-a adus, căutând cât mai mult să înalte nivelul intelectual și moral al păturilor sociale de jos, în cari s'a păstrat, neatinsă și limpede ca un diamant ascuns, ființa naționalității noastre. Eță de ce sorta țărânului trebuie să se preocupe în supremul grad pe toți omenii politici. Să veghiăm asupra viitorului sătenilor, cari au stat de strajă în vremurile viforoase ale asuprașirii străine; să le înțelegem suferințele și nevoile și să le căutăm leac. Să ne jertfim și noi, clasele dirigente, pentru acei, cari s'au jertfit în răstimpul vécurilor trecute. Să nu pregetăm a da fie-care, proporțional

cu ceea-ce avem, cu ceea-ce câștigăm, noi toți cari avem relativamente mult, pentru țărânul român, care n'are nimic și care câștigă atât de puțin. Să meditam adâncul cuvânt al Evangelistului: „Numai dragostea clădescă“ și cu dragoste pentru popor să resolvăm problemele încălcite, cari apasă aspru pe grumășii țării; în acest chip vom împiedeca să se sape o prăpastie între clasele sociale ale poporului român; tot-deo dată vom sădi astfel și respectul legii în inima tuturor cetățenilor, căci toți se vor dumeri, că dreptatea lucesce de-copotrivă pentru toți.

Eță, domnelor și domnilor, simțăminte de frăție națională și de prudență politică, cari, îndrănesc să afirm, sunt toate în sensul carierei și vieții lui Esarcu; aceste simțăminte negreșit le încuviințează și ni le-ar povățui umbra lui, care planază astăzi în mijlocul nostru. Nu a lăsat el ore moștenire poporului român tot ce posedă: averea lui, cărțile lui, tablourile lui, și mai pe sus de toate, acest Ateneu impunător, care întrupăzuțea și idealul lui?

Când, prin urmare, răsună dela tribuna Ateneului, o voce, care sintetizează

Stătescu, Ioan Kalinderu, Th. Rosetti și Ioan Lahovari.

Dar pentru biserică. Din *Șomștelnic* ni-se scrie: D-l *Sonu Pop Florian* proprietar în Șomștelnic, cu stimata-i soție, au cumpărat pentru biserică un rând complet de haine bisericesti în preț de 160 corone. Subscrișul în numele poporului credincios din acesta comună, aduc cea mai ferbinte mulțămintă acestei familii marinimose, care tot-déuna și-a făcut datorința creștină; când a fost vorba de binele bisericii. Dumneșu se le răsplătescă, pentru această faptă demnă de imitat, din darurile sale ceresci. — *Petru Cristea*, preot gr. cat.

Papa bolnav. Ziarul „*Il Messagero*” anunță, că Papa Leo XIII este greu bolnav. Afară de obicnutele leșinuri, Pontificale simte dureri violente în regiunea operată acum doi ani. Medicii i-au recomandat o absolută liniște.

Marea cultură în Austria. Societatea agricultorilor din Franca a trimis deunăz membrilor săi din Franca și străinătate un important raport al d-lui H. Hitier asupra mării culturii din Austria. D-l Hitier, vorbește de marile domenii și de câștigurile, ce se realizează din cereale, plante industriale, vite și arbori roditori. „Arborii roditori sunt foarte răspândiți în Boemia, Tyrol etc. mai ales la mica proprietate rurală... o parte din câmpii e plantată cu arbori roditori, și d'aci înfățișarea dată regiunii de o imensă livadă. Numai la Domeniul Zleb (care în total e de 5,687 hectare) se numărau, în 1898, pe lângă drumuri și în livezi 12,326 meri 4.734 Peri, 10,507 cireși, 12,644 pruni și 523 nucii, cari în acel an au dat un venit curat de fructe de peste 6753 florini. La Ploskowitz în 1890 venitul curat din fructe a fost de 3,215 florini. Imposital fonciar și imposital pe olădii de tot soiul, la Domeniul Zleb, revine 9 florini 44 pe hectarul de suprafață cultivată, ér venitul curat pe an (în mijlocie de 18 ani 1879—1896) e de 162,090 florini.

Bola Țarului. Din Petersburg se telegrafază, că medicii au fost îngrijați de bola Țarului în timpul crizei. Bola a provenit din răcoala, pentru-că Țarului nu-i plăcea căldura din cameră. Puterile Țarului revin foarte încet. Medicii sunt de părere, că Soveranul se stea mai multe luni la Livadia și apoi se schimbe clima.

Nouă revistă politică literară. Din Bucuresci ni-se scrie: D-l *Ioan Rusu-Abrudeanu*, redactor la „*Timpul*” va scoate o nouă revistă lunară politică-literară sub numirea de „*România Ilustrată*”. D-l I. Rusu și-a asigurat concursul mai multor omenii de litere distinși, așa că revista va cuprinde pe lângă număröse ilustrațiuni de actualitate, o materie bogată și variată.

Școala de Arte și meserii din Bucuresci va începe aranjarea pe piața din fața casarmei *Alexandria* a monumentului comemorativ „*Gloria României*”.

Mare furtună în Constantinopol. O scire telegrafică din Constantinopol anunță, că o furtună violentă s'a deslăntuit asupra orașului și asupra împrejurimilor în noaptea de Sâmbătă spre Duminecă. Un mare număr de vase cu pânză și de bărci s'au înecat; două vapore au dat de uscat și patru case s'au dărâmat.

Crime din răsbunare. O telegramă sosită din Belgrad țiarului „*Bohemia*”, spune, că radicalii grațiați din procesul haiducesc Czaczak, juraseră se se răsbune pe martorii, cari au depus contra lor. Acum ei au luat pe martorul principal contra lui Taisici, și legându-l cu fringhii atât pe el, cât și pe nevasta și pe cei trei copii ai lor, le-au dat foc casei. Toți cei 5 nenorociți au murit. Prefectul Krujevațului, care a fost președintele tribunalului pe timpul procesului, a fost împușcat.

Cestiunea coronei bulgare. Scirea dată de unele țiare și pe care am comunicat-o și noi și după care un pictor german din München ar fi dat în judecată pe principele Ferdinand al Bulgariei, fiind-că nu i-a plătit onorarul pentru un desen-model, după care urma să se facă coróna bulgară, este desmăntită de țiarele vieneșe prin o telegramă din Sofia.

Tălăria din Dâmbovița. Tote polițiile din România au fost însoțite print'o circulară de către prefectura de Dâmbovița, că în acel județ o bandă de țigani a cercat să facă o tălărie. Banda acesta, compusă din 7 țigani de laie, s'a dus în noaptea de Sâmbătă la casa locuitorului Ștefan Popescu, din cătunul Balotésca, comuna Pirióia, spre a-l jefui. Ștefan Popescu, cuprins de frică a pus mâna pe o pușcă și, când un tălhar, a venit în dreptul ferestrei a descărcat arma în el. La șgomotul produs de armă și la țipetele de ajutor ale lui Popescu, a alergat straja satului. Tălharii, temându-se să nu fie prinși, au luat pe tovarășul lor rănit grav și au fugit. Straja și sătenii au găsit pe rănit în momentul când expira. După cercetările făcute, s'a constatat, că ucisul era un țigan, Constantin Zarvagiu, din sălașul vătafului Radu, sălaș care se stabilise, pentru érnă în pădurea Cornésca de lângă comuna Dragomiresci, județul Dâmbovița. În urma acestei descoperiri, s'au făcut cercetări și s'a aflat că tălharii sunt următorii țigani din acel sălaș: Mihai Bărciș, în etate de 50 de ani, cunoscut tălhar și hoț; el a mai fost condamnat la 10 ani închisóre pentru tălărie cu omor. Constantin Mitu, în etate de 20 de ani Gheorghie Ioan, în etate de 50 de ani, Rosman Baboi, de 48 ani, Ioan Mihai de 55 ani, și Ilie Ronea în etate de 48 ani. Toți acești țigani sunt implicați în mai multe furturi și jefuirii. Ei au dispărut dela sălașul lor.

Poet și pictor agricultor. Din Cracovia se anunță, că poetul polones *Lucien Rydel*, autorul dramei „*Inelul fermecat*”, cea mai des jucată din piesele de teatru polones contimporan, s'a căsătorit cu fiica unui țeran și locuiește într'un sat ocupându-se în același timp și cu agricultura și cu poesia. Sora nevastei poetului s'a căsătorit cu câțiva ani cu pictorul polones *Felmayer*, care trăesece de asemenea la țară și continuând de a picta își crește copiii învățându-i agricultura.

Cuvântarea

rostită Duminecă în 12 (25) Noemvrie a. c. cu ocaziunea parastasului săvârșit în memoria fericitului *Mihail Stroescu*, de către părintele protopop *Bartolomei Baulescu*.

„*Fericiți cei răposați în Domnul, cari mor — așa țice Duchul — că se vor odihni de ostenele lor, éră faptele lor vor merge cu ei. Sfantul Apost. Ioan la Apocalips cap. 14 vers 13.*”

Aceste cuvinte alese din sfânta scriptură cuprind una din cele mai însemnate învățături creștinesci; ele cuprind datoria de binefacere, care este una din cele mai principale virtuți, propagate de religiuinea creștină.

Când privim mai cu băgare de seamă la veltórea lumii acesteia, vedem, că bunurile ei sunt nepotrivit împărțite. Pe când unii se resfață în îmbelșugare, mulți alții sufer de mari lipse. Pe când cel avut cu înlesnire își mai adaugă la bunurile sale, precum se pôte esplica din textul sfintei scripturi: „*Celui ce are i-se va mai adauge, cel lipsit însă luptă cu mare greutate pentru necesitățile zilnice*”. Cum ar putea omeniirea civilisată să echilibreze această cumpănă nepotrivită, decât nu s'ar întorce să caute deslușirea în învățaturile Domnului nostru *Isus Christos*, care îndatorese pe fiă-care creștin, de a ajutama pe cei lipsiți și pe cei nenorociți; sădind astfel milostivirea în inimile omenesci. Éta deci, că tot în religiuinea noastră găsim soluțiunea acestei mari întrebări, care frământă astăzi tote popórele civilisate. Cea mai însemnată binefacere constă însă în formarea de fonduri de binefacere, cari prin puteri unite aduc folóse perpetue, continuând miluirea celor lipsiți; crearea unor membrii folositori națiunii noastre, chiar și după mórtea binefăcătorilor. Éta cum înțelegem noi textul acestei cuvântări: „*acum se odihnesc de ostenele lor, éră faptele lor stălucesc în urmă-le*”. Astfel de bărbați devin binefăcătorii unei generațiuni întregi, lăsând în urma lor isvórá de milostivire.

Intre fiir națiunii române sunt rari, foarte rari, asemenea bărbați, cari se fi înțeles generositatea în sensul acesta. Cu atât mai mult deci trebuie să ne aducem aminte și să venerăm memoria puținilor noștri distinși binefăcători.

Astăzi „*Asociațiunea pentru sprijinirea învățecilor și sodalilor români meseriași*” își împlinesce una din cele mai sfinte datorințe, făcând pomenirea unui mare bărbat și marimos binefăcător, care din depărtare a alergat aici la noi ca să pue temelia statornică acestei Asociațiuni, depunând róda muncii sale lângă micul fond cel avea. Acest bărbat generos este nemuritorul *Mihail Stroescu*, pentru care înălțăm azi cu cea mai adéncă evlavie rugăciuni pentru fericirea sufletului său. Nu voi repeta cu acesta ocaziune biografia acestui mare donator, ea se află tipărită în „*Meseriașul Român*” Nr. 3 din 1889, o scim cu toții; — voiți spune numai, că acest nobil Român, *Mihail Stroescu*, a fost boer din Basarabia, care s'a distins adeseori în viața lui prin mari fapte naționale. În inima lui ardea dorul de a cultiva, de a ridica némul românesc la bunăstare asemenea celorlalte popóre civilizate din Europa. Din călătoriile sale și-a câștigat convingerea, că poporul românesc este lipsit de cel mai principal factor, care contribuie la înflorirea societății, adecă clasa mijlocie; clasă care compune industria și comerțul unei țări, și care Românilor le lipsește și de acesta nu sunt deplin considerați.

Mihail Stroescu după ce a făcut donațiuni însemnate pentru școlile rurale din Basarabia și Moldova, făcând fonduri de sute de mii de franci a cegetat și la frații Români din Transilvania și venind la anul 1886 în Brașov, după informațiunile luate despre lucrările noastre pe terenul industrial, a depus suma de cinc-șeci de mii de lei pentru „*Asociațiunea română de meserii*” la mâna președintelui de atunci. Menirea acestui fond este: ca din venitele lui să se ajutoreze ucenicii, sodalii și meseriași români, pentru-ca să se perfecționeze și să se formeze din ei vrednici meseriași români. Tot asemenea a dispus fondatorul cu îngrijirea sa părintéscă, ca elevii români meseriași, în parte mare săraci, să fie provăduți cu îmbrăcăminte și ajutați la taxele școlare.

Principiile acestui mare Român erau: sodalii români să fie trimiși în străinătate, spre a se perfecționa în meseria lor pentru-ca să pótă sustine lupta cea acută de concurență cu străinii. Tot odată notrea el speranța, că prin această procedură Români vor sprijini pe măestrii lor români, lucrând și procurându-și cele necesare dela dênșii, fiind-că numai astfel pot lupta cu concurența cea mare de astăzi.

Sórtea crudă ne-a răpit însă peste puțin timp pe acest mare binefăcător, care a decedat în anul 1889, fără ca să fi putut împlini încă multe din proiectele sale pentru viitor promise și nouă. Éta însă, că faptele lui strălucesc în urma lui.

Vedem înaintea noastră un număr însemnat de bărbați, cari au fost ocrotiți din fundațiunea lui, vedem o mulțime de ucenici români, cari sunt ajutați și îmbrăcați

dorurile și aspirațiunile noastre și aruncă sémînța progresului, să ne reamintim, că generósei inițiative și neobositei munci a lui *Esarcu* datorim acest lăcaș și să aducem memoriei lui prin osul mulțumirilor noastre.

Esarcu nu numai muncea el însuși, dér încă, ceea-ce pôte e tot atât de greu, făcea și pe alții să muncéscă, prețiosă însușire pentru cine se află în capul unei mari instituțiuni de cultură, ca și pentru orice om de guvernământ. În adevăr, câtă întreprindere, cât foc sacru trebuie pentru a aprinde scântele de activitate, cari dorm une-ori sub cenușa discretă a modestiei său a neîncrederei în sine și a neesperienței! Câtă prudență și cât tact pentru a imprima unei pleiade de tineri, o direcțiune voită, fără a le jioni credințele proprii! Cât spirit de organizare pentru a-i înfrăți și a-i duce către un țel, care să apară tuturor ca un ideal comun! Astfel proceda *Esarcu* și de aceea îi plăcea dese-ori să amintéscă rolul modest în aparență, dér determinat în fond și plin de róde vădite, al răposatului *Buloz*, fondatorul și directorul puternicei publicațiuni parisiane: *La Revue des deux*

Mondes, care fără a fi însuși un scriitor de frunte, a creat una din cele mai gloriose opere literare ale secolului ce se sfârșese, grupând într'un mênunchiú cele mai strălucite talente ale Franciei contimporane. Meritul unor asemenea omeni reiese din comparațiunea dintre slabele puteri omenesci și aceea ce ei au creat; personalitatea lor stă într'o penumbră glorioasă la adăpostul mărețului monument înălțat de dênșii.

De aceea, Dómnelor și Domnilor, noi colaboratorii săi de eri, în unire cu sentimentul public, ridicăm cu pietate lui *Esarcu* acest bust, reprezentând chipu-i blând și plin de frumóse învățăminte, în această pacnică grădină, care am dori să devină un Pantheon al gloriilor noastre naționale. În fața monumentalei sale opere, el se servă de pildă tinerilor generațiuni și se le inspire rívnă pentru a lucra la propășirea și lățirea culturai românesci în Orientul Europei. De aci *Esarcu*, care nu umbla decât pe jos, va privi, calm și mândru, pe șgomotósa cale din apropiere, cum se răstogolese, în faetóne strălucitoare, atâtea vanități îmbătate de farmecul vremelnic a

unui lux desert, și ne va învăța, că nimic trainic nu se zidesce, decât prin muncă desinteresată, închinată întregă Patriei și neamului.

El va puté țice ca poetul:

Trăind în cercul vostru strimt
Norocul vè petrece;
Ci eu în cerul meu mă simt
Nemuritor și rece.

Trecătorii falnici de o ție se vor per-rinda cu miile, nelăsând nici o amintire după dênșii, pe când spiritul bunului nostru prieten, cel dintăi președinte al *Athe-neului* ce a fondat, va trăi vecinic în această marmoră, vorbind celor ce știu să audă de tot ce înobiléază și înalță inima: de artă, de litere, de sciință și, mai pe sus de tote, de *Amorul Patriei*!

Indurare.

La colțul de stradă prin plóie și vânt
Sérmana zadarnic aștépă.
A lumii 'ndurare îi pare un cuvânt
Din alte țărîmuri, din țări depărtate,
Ce dus de furtună pe-acea s'abate
Din vremuri în vremuri vr'odată.

La sînu-i de mamă 'noalțesce cu drag
Copilul — averea sa totă.
Din ochii ei stinși se pornesce-un șirag
De picuri de lacrimi din suflet eșite,
Par negre, de multe dureri înegrite
Ș'ar plânge cu hohot să pótă.

Dér plânsul în peptu-i slăbit e legat:
De plânge micuțul aude —
De plânge-o aruncă departe din sat.
Și-i móre puterea în vine și 'n óse...
Privesce 'nainte în larg, durerósa,
Și frigul mai tare-o pėtrunde.

Micuțul cu ochii închiși — adurmit
De frig și de fóme, la peptul
Femeii, viséază de-un ánger iubit
Ce vine și lapte și foc 'i aduce...
Cu micile-i brațe el vré să-l apuce...
Ș'apoi se deștépă pe 'ncetul.

Cu ochii săi limpedi privesce 'mprejur...
La dênsa apoi el privesce —
— Ér vântul vuesce, vėzduhul e sur...
Și érá-și închide pleópele sale...
Mai dulce e visul. — 'Nainte pe cale
Ea pașir-și îndrėptă... Pornesce.

din rodirile binefăcătoare ale fondului răposatului mare bărbat.

Deci voi copii români să nu uitați nici odată pe marele vostru binefăcător, Mihail Stroescu, pe care trebuie să-l binecuvânteze tot némul românesc; creșteți după poveștele lui cu frica lui Dumnezeu, cercetați biserica voastră cum vă îndatorază legea țării. Să fiți cu supunere către Majestatea Sa Monarchul nostru, către legile țării, cu ascultare față de părinții și de măștrii voștri și de membrii Asociațiunii noastre de meserii, care îngrijesce de voi. Numai așa vă veți pute arăta demni de binefăcările ce le primiți voi astăzi. Și în urmă să ne rugăm cu toții bunului Dumnezeu, dîcînd: Prea înălțate Dómnne, care veghezi peste și ruri nesfîrșite de vécuri, primesce cu pace sufletul robului tîu Mihail și-l aședă în ceata sfinților unde toți dreptii se odichnesc, că tu ești învierea, viața și odichna lui în veci, Amin.

Dăm loc aici unei convocări de-o importanță deosebită. E vorba adevădat de conchiámarea adunării generale estra-ordinare a Casinei române din Clușiú. Avînd în vedere, că adunarea acésta, e menită să ia măsurile pentru salvarea Casinei române din situațiunea tristă și părăginită, la care a ajuns, ca astfel ea să-și potă împlini scopul salutar de-a fi un centru constant de întrunire a Românilor bătrâni și tineri din Clușiú și jur, se cere și se așteptă cu drept dela dênșii să nu pregete a lua parte în număr cât de mare la acésta adunare.

Convocare.

Domnii membrii ai Casinei Române din Cluj sunt rugați pe calea acésta să ia parte la adunarea generală estraordinară care se va ține ia 12. Decembrie st. n. (Miercuri) órele 4 d. a. în localitateá casinei. —

Ordinea de ți:

- 1). Raportul comitatului asupra situațiunei „Casinei”. —
  - 2). Raportul general al casarului. —
  - 3). Dimisiunea Comitetului și alegerea noului comitet.
  - 4). Eventuale propunerii și interpelări. —
- In numele comitetului „Casinei”.
Cluj, în 6 Dec. n. 1900. —

Alexiu Popp
președinte.

Ioan Scurtu
secretar.

Corespondența „Gaz. Transilvaniei”.

Zărnesci, Noembrie 1900.

Onorabilă Redacțiune! Mă rog a da loc în preșuitul, diar ce-l redigeați, următorilor șire:

Despărțemîntul Zărnesci al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura po-

porului român”, care mai înainte era unul dintre cele lăudate, a ajuns astăzi în situația regretabilă, ca să se potă dice despre el, că nu mai desvóltă nici o activitate. Fiind-că după abdicerea din directorat a d-lui advocat Nicolau Garoiú, am avut eu onórea a fi încredințat din partea comitetului despărțemîntului cu conducerea acelu despărțemînt, mă simt dator a arăta pe scurt cauzele, cari au produs situația critică de acum, și cari mă silesc și pre mine a mă retrage dela conducere.

Abdicerea neașteptată a vrednicului meu antecesor a produs o mare zăpăoală între membrii despărțemîntului, nefiind din capul locului puși în cunoștință de cauză, și nici acum nu sunt dumeriți în privința motivelor, ce au îndemnat în acele momente pe directorul, care atăția ani a condus despărțemîntul cu statornicie ca, să demisioneze.

Nu vréu să mă pronunț asupra acelor motive prea grabnice, dér adevér este, că dimisionarea d-lui Garoiú a fost atât pentru comitetul cercual, cât și pentru toți ceilalți membri ai despărțemîntului nostru un exemplu trist, care a avut urmarea de a face să soadă fără se prevadă d-sa, în mod simțitor și repede interesul și dragostea față de Asociațiune.

Mărturisesc, că prevédînd cum au să se desvólte lucrurile, și soicînd sarcina deosebit de grea, ce mă aștepta, mai mult de silă m'am înduplecat să primesc eu directoratul, cređînd anume, că abdicînd d-l Garoiú, totuși nu va înceta de a sprijini și mai departe scopul și nu va produce stagnare, ci din contră o încordare și mai mare a forțelor de lucrare.

După-oe despărțemîntul a rămas numai din patru comune și după-oe și așa ómenii noștri au devenit prea puțin pășători față de afacerile de obște, pasul de abdicere făcut de fostul director a fost tocmai motiv binevenit, ca toți să părăsescă stégul „Asociațiunei”.

Nisuritele mele de a aduna éráșturma împărăsiată n'au avut rezultatul dorit, căci obiar și pre membrii comitetului de abia i-am putut întruni în număr regulamentar, pentru-oa să le pot comunica hotărîrea mea irevocabilă de a abdice din postul de director.

Unul dintre membrii și-a și prezentat dimisiunea în scris.

A pune din parte-mi mai multă insistență de lucru, mărturisesc, că nu pot, căci mă opresc afacerile și neajunsurile mele private, lipsindu-mi astfel și liniștea și plăcerea trebuincioasă la astfel de muncă.

Nu rîvnesc după posturi de onóre, pe cât mă pricep și pot, fac bine, și servesc societății și fără să aștept recunoștință și laudă.

Și tocmai pentru aceea m'ar durea mult, ca ocupînd un post de onóre, să nu-mi pot face datoria până în sfîrșit și așa să-mi aud ocară și hulă.

De aceea pentru orientarea și a On. public, mă simt dator a face cunoscut și pe calea acésta, că cu ziua de 11 Noembrie st. n. mi-am înaintat demisiunea irevocabilă din postul de director al despărțemîntului Zărnesci la Prea Onoratul comitet central al „Asociațiunei” noastre.

Ioan Dan,
paroch, protopop onor.

Din Câmpid, Noembrie 1900.

Stimate D-le Redactor! Sunt doi ani de când notarul comunelor Balda, Șermaș și Sermășel, Kutos Sándor, a fost suspendat pentru nisece adevérințe false. El a fost înlocuit cu un notar suplent Huszár Albert. Acesta cât ce se cređu în postul de notar în Șermaș începú a fi atât de aspru cu toți ómenii, de le era grózá a-l mai cerceta în cancelariá.

În acest timp aprópe de doi ani, mai ales în decursul anului curent toți banii căți s'au strins dela cele 3 comune, atât dare directă, cât și aruncuri de tot felul, i-au luat la sine, și s'au depártat fără a i-se da de urmă.

Făcîndu-se arătare la fisolgăbiréul din Mociu, acesta a mai trimis un scriitor destul de fără cumpét, care alungă ómenii din cancelariá și alt-ceva nu lucră nimic.

Ce va fi cu banii dela cele 3 comune dați în mîna lui Huszár, nu se scie. Se așteptă o investigare, ca barem să se scie căți bani a dus. Se crede, că din fie-care comună la o mie coróne.

Huszár Albert e om cu familiá, 5 copii, și soțiá care se află în Clușiú, el însé se crede a fi către America.

Astfel de ómenii ne dau noué domnii noștri dela cãrmă. Nu-i destul că-i hrănim din sudórea noastră, ci încă ne duc și aruncurile comunale.

Minunată administrațiá.

X.

Convocare.

On. Dómnne membrii ale Reuniunii fém. române pentru ajutorarea vedavelor serece din Brașov și Săcele, sunt rugate a lua parte la adunarea generală, ce se va ține în ziua S tului Andreú, în 30 Nov. v. (13 Dec. n.) a. c. la 3 óre după prânț în sala festivă a gimnasiului român din loc.

Brașov, 23 Nov. 1900.

Otilia Bidu, Dr. I. Blaga,
v. președintă, secretar.

Sfințire de biserică.

Palos, Noembrie 1900.

Onorată Redacțiune! Dumineca de 12 (25) Nov. a. c. a fost o ți așteptată cu mare nerăbdare de întreg poporul din Palos, care prin multe ostenele și jertfe materiale a putut repara biserica. În acea ți avea să se facă și introducerea vrednicului lor preot Patriciu Pinteá.

Actul sfințirii s'a sêvêșit prin P. O. D. protopop tractual N. D. Mircea, asistat de d-nii preoți Ioan Mircea din Cața, E. Bucșa din Roadeș și Patriciu Pinteá fost capelan în Cața. Present era mai întreg poporul din loc, precum și mai mulți ómeni din jur.

La finea sf. liturgii, după-ce P. O. D. protopop a cetit actul, prin care a fost încredințat din partea I. P. S. S. Metropolitanului să sêvêșescă sfințirea bisericei, ținînd o frumoasă cuvîntare prin care arată însemnătatea actului și îndemná pe popor a cerceta biserica și a trăi în bună înțelegere.

Apoi a cetit actul de introducere a d-lui Patriciu Pinteá de preot, predândú archiva bisericei și punédu-i la inimă conducerea acestui popor.

Domnul preot Patriciu Pinteá în cuvinte bine alese și pètrunđetóre a mulțumit prin o cuvîntare I. P. S. S. Metropolitanului și P. V. Consistor, că a fost învrednicit a fi trimes la timp în acésta comună, care apucase pe calea rătăcirii și se rugă de Atotputernicul a-l da înțelepciune, pentru a puté conduce poporul încredințat păstoriei sale. Apoi a mulțumit cu căldurose cuvinte la toți cei ce au participat la actul sfințirii bisericei.

Póte fi mângăiat acest popor, că e învrednicit cu un astfel de păstor. De un an de țiile de când a fost numit și până acuma la instalare, au putut să se convingă cu toții, că tá sirguintă și-a dat pentru înaintarea și abaterea lor de pe povênișul ce-l apucase.

Șcóla, nefiind corêșpunđetóre timpului și ca să nu zidescă alta nouă, s'au fost învoit ómenii a o face șcólă comunálă cu limba pe propunere maghiară. În anul trecut au și fost 3 învêțători la cea comunálă, cercetându-o 8 copii. Doi învêțători au emigrat în decursul anului școlar, mai rămânînd unul, și de present mai are 2 copii obligați și doi benevoli.

Poporul numai în urma sfaturilor înțelepte ale d-lui preot Pinteá, a vêđut, că ce făcuse, și și-a schimbat ideile greșite și îmbărbătat s'a apucat și de ridicarea șcólei, adunând materialul. Cred că pe anul viitor își vor putea vedea și șcóla zidită.

Pentru acésta îndreptare a poporului, multe a suferit d-l Pinteá din partea notarului și a cător-va lingăi. Dér totuși a eșit învingétor, și șcóla a rămas cu caracterul ei confesional. — Faptă de laudă.

După sêvêșirea actului divin s'a dat o masă bine pregătită, participând pe lângă sus amintiții preoți și învêțători din Cața, din loc și comitetul parochial.

Un participant.

„Cine crede ușor, curênd se înșală”.

Ni-se comunică următorul cas rar în felul său:

La pîua din valea Timișului, lângă Brașov, locuesce un om, Radu, care cu

Și ómenii ea află în drumu-i trudit
Din drum pe la casă s'abate,
Dér cui îi mai pasă d'un suflet muncit?
N'au vreme s'o vadă, s'audă cuvîntul...
Și, Dómnne, ce rece și aspru e vîntul,
Ce trupul întreg îl străbate.

Și merge 'nainte și merge mereu...
Căci mila-i un nume ce sbórá
Din alte tărîmuri pe-aiace — și eu
Zadarnic aștept pe de-asupra-mi să vie
Cu sboru-i... Și nóptea mă 'ngrópă...; pustie
Și négră cum e mă 'nfióră....

Pe câmpul bătut de zăpadă și ploi
De-un codru de paltini aprópe —
In zorile țiile 's găsiți améndoi
De somnul cel vecinic cuprinși.... Dér
[zimbesce
Copilul și mama. Și pacea domnesce
Pe albele mórte pleópe.

Alfus.

Patriá*).

— Urmare. —

Trecuse cât-va timp de când armata noastră trecuse Dunărea. Avusesse chiar mai multe întêlniri cu inimiții, dér încă nu o luptă mai hotărítóre.

Vlad trecuse cu pași hotărîți pe pámêntul inimic. Din ultima nópte petrecută pe țermurile țării, tótă gîndirea și ființa lui se schimbaseră. Vorbele căpitanului îi rămăseseră în minte și împlinirea datoriei era acum gîndul lui nestrămutat.

Prin iubirea lui pentru Fira, înțeleșese iubirea pentru patriá, și acum însé-și Fira îi era și mai iubită, și mai sfântă de când înțeleșese dela însu-și căpitanul, că datoria lui era fericirea ei.

Și ea nu scie iubită, că de-a plecat, că de se va lupta, că de va muri chiar, va fi pentru ea.

* Veđi n-rii 235 și 240 din „Gaz. Trans.” a. c.

A! dér odată, póte atunci când victorios se va reintórce va scie atunci... Era atât de fericit Vlad gîndindu-se, că va fi iubit de Fira. Se simțea voinic și de neînvinș.

Résboiul din îngrozitor ce-i párusé, îi era acum atrăgétor; prilej de a se face iubit de iubita lui.

— Lasă să ne bâte, dicea el de multe-óri, către soldați, să le arătăm noi Turcilor pe cine au voit ei să robescă. Când din depártare se auđiau împușcături, bubuit de tunuri, Vlad se plîngea cu nerăbdare:

A! De óre-ce ne-au luat dela casele noastre, de ce nu ne ducé și pe noi în focul cel mare, ca să ni-se alégă odată?

În fața Plevnii.

Era o ți de tómnă. Timpul era rece și umed. Plóia mêruntă cădea din nori și cêță dása acoperea pámêntul, așa că abia puté-i să veđi înaintea ochilor. Ai fi țiș că natura se învêlise de diminétă într'o pânză simbolică prevédînd o ți de durere.

Compania era aședată în ordine de bătae. Căpitanul le spusese câteva cuvinte de încurajare și porniră cu toții înainte

Abia făcuseră primii pași, când de-odată rêsună tunul la spatele lor. Erau tunurile noastre pãrênd a le striga: înainte!

Au mers așa mai bine de un ceas. Nu întêlniseră încă pe nimeni, nu auđiseră nici măcar o împușcatură din partea inimicului. De-odată reduta se arată gróșnică pe o colină în fața lor.

Abia o deslușiră din desimea ceții, când nor de fum se ivi pe înaltul parapetului și în același timp mii de împușcături se auđiră.

— Nainte, copii! strigă căpitanul arătînd cu vêrful sabiei reduta inimică. Soldații iuțiră pasul gătîndu-se să dea asaltul redutei.

Erau acum la marginea colinei aprópe de sue spre parapet, când de-odată ca prin minune, se vêđură inconjurați de Turci, cari ascunși în

soția sa, Susana, trăese deja de mulți ani în linisce, având trei fete măritate. Lunea trecută, s'era, fiind numai lelea Susana acasă, etă că intră pe ușă un moșneg bătrân ca de 80 ani, înalt, cu o barbă căruntă, sdrențos la haine și încălțat cu niște obiele numai.

Cât ce intră bătrânul în casă, întrebă pe femeia: „Tu ești Susana dela piua?” — „Da”, răspuse femeia cam mirată. — „Și bărbatul tău e Radu, așa-i?” — „Da”, răspuse Susana. — „Așa, că voi sunteți săraci?” — întrebă bătrânul. — „Da”. — „Să știți, că după mine a intrat avuția în casa voastră”, duse moșnegul, „eu sunt omul sfânt după Sf. Nicolae; în urma mea vin trei caré cu lână, unul cu brânză și unul cu galbini, d'ér fiind-că s'au resturnat carele pe mine, uite, că sunt și v'énat la față de lovitură, ele au rămas înapoi. Fă bine, Susana, și-mi dă sălaş până sosesc și caréle”.

Femeia credtore, l'a spălat și îmbrăcat curat pe moșneg c'un r'end de haine de-ale unui ginere de al ei. Bătrânul a cerut de mâncare, și femeia neav'end alte cele și fiind și post, i-a dat fasole. „Sfântului”, se pare, că nu i-a convenit fasolea și a d'is femeii: „Susano, aruncă dracului fasolea, și taie un pui, adă un litru de rachiu, căci după atăta avere ce-ți aduc, poți să-mi dai”.

Susana i-a făcut pe plac și l'a ținut cu mâncare bună timp de trei zile. Mai târziu sosiră acasă dela lucru bărbatul Susanei și cei trei gineri. Mai înainte însă de-a sosi bărbatul Susanei, moșnegul „sfânt” a rugat-o să-i d'ică bărbatului, că el (moșnegul) e un frate de al mamei ei. Fiind toți de față moșnegul întrebă pe Susana: „Scii Susano cine sunt eu? Iți aduci aminte când ai slujit tu la un boer în Dobrogea? Scii, că au venit într'o noapte la el 12 hoți, ca să fure, și i-au prins, put'end să scape numai cel de pe urmă și acela sunt eu, Nicolae”.

Ast-fel cu diferite minciuni, că el are comori prin Dobrogea și altele a îmb'etat pe omeni și a stat în casa lor trei zile, fiind bine tratat cu de-ale mâncării și beuturii.

În sfârșit, v'ed'end pretinsul sfânt, că a tr'ait destul cu minciuna, d'ise Susanei, că fiind timpul urit, s'au întors caréle și el trebuie să m'ergă să vadă de ele. A înt'ebat pe Susana, câți sunt în familie. Cu totul au fost 17. Moșnegul a cerut un sac mare nou, în care să pună crucea cea mare de diamant pentru Radu, ce d'icea, că o are în car, ér pentru ceilalți 16 inși a d'is se-i dea câte un săculeț mai mic de pânză nouă, ca să nu se spargă de galbini. Susana i-a făcut pe plac. Joi s'era „sfântul” moșneg a plecat să dea de caréle cu comori, însoțit de Radu și de o fată a lui, care a luat și de mâncare pe drum. Din valea Timișului a luat-o peste deluri și prin păduri. Moșnegul voia cu ori-ce preț să

dispară prin pădure și d'ise cătră Radu, să nu se sparie, decă la strigătul lui le iese două femei în cale. Radu i-a d'is, că nu-i témă nici de dracul, numai banii să capete și așa se ținea lanț de bătrân. În urmă au ajuns „între Pietri” din sus de Brașov (Scheiți), apoi au intrat în Scheiți. Aici moșnegul s'a ascuns într'o casă, ér Radu, v'ed'end, că l'a purtat nebun prin păduri, după caréle cu comori, a înscințat cazul la poliția, reclamând hainele ginere-s'eu, pe care le avea îmbrăcate „sfântul”. La poliția moșnegul și-a căp'etat érašii hainele lui sdrențose, ér Radu pe a-le ginere-s'eu, duc'end cu ele acasă la Susana și o „comoră prețioasă”.

Astfel pătesc acei omeni, cari cred așa ușor unor atari „sfinți” șarlatani.

„Călimdarul Plugarului”.

Dilele acestea a ésit de sub tipar „Călimdarul Plugarului” pe anul comun 1901, anul IX, cuprind'end: În partea calendaristică: Cronologia anului 1901, Regentul anului; S'erbătorile și alte zile schimbătoare; Calculul s'erbătorilor mai mari; Posturile etc. Urm'eză partea strict calendaristică: cele 12 luni ale anului cu sfaturi pentru plugari și semnele de timp după calendarul de 100 de ani.

Urm'eză Genealogia domnitorilor; Taxele telegramelor și postale; Competințe de timbru și taxe; Scala timbrelor, apoi T'ergurile din Ardeal, B'anat și T'era ungurească după datele oficiose îndreptate și publicate de ministrul de comerț.

În partea literară se g'asesc bucăți alese: Cântec (poesie de G. Coșbuc); Dorobanțul (G. Coșbuc); Crainicul primăverii (S'ănpetoreanul); Testamentul lui Moș-C'arlig, schiță de I. C. Panțu; o frumoasă Poveste de pe vremea când M'ântuitorul Christos umbla pe pământ; Cuvinte înțelepte ș. a.

În partea economică: Lucrarea pământului; Crescerea vitelor; Hrana vitelor; Grijile de avut la hrănirea vitelor; Hrana ț'eranului și crescerea caprelor; Puterea de nutriție a p'omelor.

Economia casnică: Prăsierea curcilor; Clocirea și crescerea puilor de găină; Conservarea ouălor. Urm'eză felurite povești tot din sfera economiei casnice.

În fine o interesantă istorisire despre Ciudățeniile tr'ăsnetului.

De astă-dată „Călimdarul Plugarului” cuprinde ilustrațiunile: edificiul gimnasiului român din Brașov și sala festivă a acestui gimnasiu.

Călimdarul se p'ote procura dela Tipografia A. Mureșianu, Brașov, pe prețul de 25 cruceri s'eu 50 bani esemplarul, fără porto postal.

Concurs literar.

Comitetul central al Reuniunii înv'etătorilor gr. cat. din jurul Gherlei escrise concurs pentru elaborarea următoarei teme de disertațiune:

„Cum va put' reforma, îndrepta și consolida înv'etătorul caracterul poporului prin mijlocirea ș'colei?”

Premiul este o sumă de 50 corone din cassa reuniunii.

Estensiunea operatului are să fie de 8—10 c'ole format cuart.

Terminul lucrării Dumineca Tomei 1901, pe când operatul este de a se subșterne la subscrisul comitet central dimpreună cu epistola sigilată pe care va fi scrisă devisa concurentului, érá înlăuntru sub sigil numele aceluia.

La premiul acesta pot concurge numai înv'etători actuali din cercul reuniunii.

Din ședința comitetului central al reuniunii înv'etătorilor gr. cat. din jurul Gherlei ținută în Gherla la 3 Noemvrie 1900.

Ioan Papiu,

președinte.

Dionisiu Vajda,

secretar.

Literatură.

Dela Tipografia „A. Mureșianu” din Brașov se pot procura următoarele cărți:

Pentru pregătirea bucatelor se atrage atențiunea familiilor române asupra folositorii cărți intitulată: „Bucătă'esa națională”, carte de bucate a bucătăriei române, franceze, germane, și ungare. E tipărită la Brașov de răposatul librar I. C. Hintescu și la compunerea ei s'au dat concursul și unele dame distinse și harnice române de pe atunci. Până ađi cartea a rămas cea mai bună și bogată în felul s'eu. Felul bucatelor sunt înșirate t'ote în ordine alfabetică după numele lor. Sunt în număr de vre-o 1620, ér cartea conține peste 700 pag. format mare cuert. Limbajul e ușor, așa că nu-i român care să nu l' p'iecpă. Costă numai cor. 1 60 plus 40 bani spese postale.

Pilde și sfaturi pentru popor. Sub acest titlu a ésit de sub tipar în Tipografia „Aurora” din Gherla o nouă carte scrisă de d-l Ioan Pop Releganu, cunoscutul nostru scriitor popular. Cartea conține 160 pag. în format 8° și conține vre-o 24 de scrieri, cari cuprind diferite înv'etături pentru trebuințele ț'eranilor noștri. O recomandăm ca o carte f'orte de folos și de petrecere pentru popor.

ECONOMIA

Cultivarea nucului și a prunului.

— Fine. —

Pentru pruni gropile le săpăm t'omna, ér plantarea lor o am'ănăm până primăvara, fiind-că decă le-am planta t'omna în pământ șes, ori

umed, i'erna cu înghețarea prunii plantați se ridică din loc.

De s'emență alegem totdeuna nucii săn'etose simetrice, cu c'oje subțire și cu miez plin, și să ne ferim de nucii așa numiți pietroși.

Nucul are, împetricivă cu prunul o răd'ecină perpendiculară gr'osă, tare, care se lasă afund în pământ, din cauza ac'esta e f'orte grea desgroparea unui nuc; este de recomandat a s'emenă s'emența de nucii în locul, unde noi voim să-l avem mare s'eu să-l str'amutăm până e încă f'orte t'iner fiind-că nucul înaintat în etate se p'ote str'amuta numai în pământ f'orte bun.

Decă avem înaintea ochilor plantarea delurilor pleșuge cu nucii, trebuie să sc'otem, pământul cel rău, neroditor, din gr'opă și să aducem din șes în fiă-care gr'opă înaintea plantării, pământ bun, roditor, mestecat cu gunoi copt, când apoi cu bucuriă vedem că și pe deluri crește și se desv'oltă nucul frumos. Gropile pe deluri sunt a se săpa vara, nucii li plantăm t'omna, până târziu, până la înghețatul pământului, ér în șes unde pământul este mai umed, săpăm.

Nucul nu suferă, ca să i-se tae surceii și crengile de pe latură, nu este a se reteza nici-odată, decă chiar se ivesce vre-o crengă laterală diformă, aceea este a se tăia vara când nucul este în suc, av'end a se unge cu c'eră de pomii. Nucul e t'orte simțitor în contra frigului, deosebii a frigului de primăvară târzie, când deja acela este în suc.

Urmele înghețului o observăm pe v'érful nucului, unde se uscă frunzele; în contra frigului ne putem ap'era numai cu gunoarea împrejurul nucului, mai bine cu zamă de gunoiu t'omna, când apoi, pe lângă ce pomii vor put' suferi mai ușor frigul cap'etă la urma gunoarii fructe mai frumoșe și mai multe. La prunii noștri observăm, că aceia se fac pe partea lor de miadă-đi fără coji și uscat. Asta e de-acolo, că s'orele de primăvară aduce suc în partea asta în circulațiune, ér în urma nopților frigul îngheță suc din celulele c'ojei. Urmarea e spargerea celulelor și după ele și c'oja și se uscă în fine și lemnul de sub c'ojă. În contra acesteia ne ap'eram, decă se unge c'oja trunchiului și crengile cât se p'ote de mult, t'omna târziu s'eu i'erna, cu o mestecătură de var, lut și gunoiu de vite; trebuie a aplica uns'orea asta în m'esură mai mare pe partea de miadă-đi a trunchiului și a crengilor. Uns'orea ap'ara și în contra rađelor calde ale s'orelui.

șanturii, eșiră ca din pământ, căd'end cu m'orte asupra soldaților.

Un măcel gr'osnic se încinse. Soldații cădeau ca tr'ăsniți, sub baionetele neinduplicate ale Turcilor. Surprinderea fusese atât de mare, încât zăpăciți, apr'ope nu mai sciau să se apere. Și cădeau mereu.

Căpitanul f'u cel dintăi care dete semnalul ap'ărării, făc'end minuni de vitejie.

— Pe ei, copiii! nu v'ă lăsați! le strigă el.

Dér primele momente de gr'oză trecură. Măcelul încep' acum cu înverșunare din am'endouă părțile.

O! ce inv'almășală! ce sbuciumare! ce gr'oză!

Omeni ca nebuni se agitau în t'ote sensurile isbindu-se cu turbare: s'auđeau ciocnii de arme, ce se fr'angeau, strigăte de s'elbatecă isb'ândă, vaete de desnăd'ajduită durere, pe când sângele curgea pe cei vii, pe cei morți, pe arme, pământ, pretutindenii, ca o pl'oiă horibilă, într'o đi de s'erbătoare a morții. Dér

Românii periau, victoria părea a Turcilor.

Zadarnic striga căpitanul voind să-i îmb'arbăteze. Singur în mijlocul a mii de baionete, părea că trăise mii de vieți ca un Dumneđeu neinvins și nemuritor.

Intr'un moment de desnădejde puse mâna pe drapel și porni cu el înainte. Dér un pas numai și f'u încunjurat din t'ote părțile pe când un Turc puse mâna pe drapel, pe care căpitanul îl ține cu t'otă puterea.

— Drapelul! copii! strigă Vlad pornind spre căpitan.

— La mine, Vlad! strigă căpitanul, v'ed'end pe Vlad că voia să-l ajungă, lupt'and cu nămeți de dușmani. — A! dér mai trebuia un moment de victoriă contra inamicului, un moment... până venea Vlad.

Și sângele-i curgea șir'oe, forțele-i slăbire, se simția murind, pe când Turcul ridicase baioneta ca să-l străpungă. — Atunci într'o supremă sfortare a ultimelor licăriri de viață ce mai erau în el, căpitanul, în-

cleșt'and mâna pe drapel, ridică sabia și... lovitură fusese atât de tare, încât baioneta Turcului se rupse căd'end.

— Ura! strigă de-odată Vlad ajung'end lângă căpitan și cu o lovitură iute ca clipa, dobori pe dușman.

— Ura! strigară soldații venind biruitoari în urma lui Vlad.

Drapelul sc'ăpase, Căpitanul îl dete lui Vlad. Pe față lui murindă se v'ed' un suris de bucuriă. Dér vocea-i era stinsă; abia de put' d'ice:

— Bravo Vlad! Ține drapelul.... înainte.... până la m'orte datorია!... patria! și pronunț'and acest cuv'ent, căpitanul tresări. O înviorare l' trecu prin tot corpul, ridică sabia cătră redută, într'o ultimă încercare porni... dér căd'eu. Murise într'un ultim pas făcut contra inamicului.

— Nainte copii! strigă Vlad pornind cu drapelul în mână.

— Ura! răspuneră soldații la vederea tricolorului scump ce se ridicase acum asupra tuturor, purtat

de mâinile puternice ale lui Vlad. Acea pânză, ce se întindea după v'ent, cu vulturul de aur repeđit spre inamic, ai fi d'is însă-și vitejia luptei — tainică putere, ce-i ducea pe toți potop asupra inamicului. Ai fi d'is însă-și m'ania patriei, chiar glasul ei p'ar'end a le striga cu putere: „După mine copii la victoriă”. N'ar fi fost putere omenescă să-i p'otă opri, căci mergea peste Turci ca un v'ent năprasnic peste lane șubrede de gr'au.

S'au ivit de-asupra parapetului veniți ca prin minune, parc'ar fi fost ridicați de vitejie și de năvală, atât de neînchipuit de iute au suit scările. Turcii fuseseră sdrobiți. Zadarnic le fusese curagiul până la m'orte, Românii biruiseră și reduta era perdută.

Vlad impl'antă drapelul pe parapet. Din vale de redută s'auđiră de-odată mii de ura la vederea tricolorului ce f'alfăia acum cu fală pe reduta inamică. Românii veniau acum mulțime s'drobind totul în calea lor, ér Turcii p'ărăsiau reduta, fug'end în-

Inmulțirea cartofilor.

Cartoful se înmulțese în mai multe feluri, cele mai cunoscute sunt:

a) Prin sămânță, b) prin butășire, c) prin colți, d) prin tăerea tuberculelor, e) prin tubercule întregi.

a) *Inmulțirea prin sămânță.* Tămna, când fructul producător de sămânțe s'a copt, îl culegem și îl lăsăm 3—4 zile de se matornește, apoi se ia, se înmoie în apă și se strivesce. Pentru-ca sămânța să se deslipescă bine de materia mucosă de care este înveluită, se amestecă cu cenușă. După ce s'a curățit bine, se lasă de se svintă, pe urmă se pune în niște săculețe și se pune la păstrare într'un loc, care să fie bine uscat și aerisit.

Prin luna lui Martie, după-ce s'a preparat resadnița se sămână acolo la 3, 4 cm. adâncime și între rânduri până la 10 cm. Și pentru ca să se împrăștie uniform e nevoe, ca sămânța să se amestece cu nisip. Când planta are 3, 4 foi se răresce, ér în luna Maiu se transplantă cu plantatorul la 25 cm. depărtare și într'un pământ bine preparat. Aci se prășește (sapă) și se plivesce de câte-orî trebuința cere, ér tămna se recoltăză obținându-se nisce tubercule cât aluna. Ele se pun la păstrare, ér în primăvara viitoare se sămână la depărtarea de 30—35 cm. În tămna, când le recoltăm, tuberculele obținute variază dela o greutate de 100—150 grame.

b) *Prin butași.* Spre a avé lăstari buni de butași se pune tubercule bine dezvoltate în resadnița prin luna Martie. Aci ele dau lăstarii pe care îi luăm, decât au o înălțime de 10 cm și îi răsădim în altă parte. Prinderea se face în 15—20 de zile. Ingrijirile sunt ca și a răsădurilor din resadnița.

c) *Prin colți.* Modul acesta de înmulțire se face când avem o varietate rară și consistă în aceea, că se sămână tuberculele în resadnița și îndată-ce colții au trecut de un centimetru, se taie câte-o parte din cartofi și se plantăză într'altă parte.

d) *Prin tăerea cartofilor.* Acest mod consistă în a tăia tuberculele în bucăți lăsând pe fiă-care bucătă câte-un ochiș și în urmă se sămână. Procedul acesta nu este de recomandat de-orece partea tăiată, produce în pământ un fel de sporî (criptograme său ciuperci), care fac de multe-orî ca bucata sămânțată să se strice.

e) *Prin tubercule.* Inmulțirea prin tubercule este și cea mai obișnuită precum și cea mai recomandabilă.

Cultivatorul însă, decât voesce să aibă o recoltă bună, trebuie să fie cu mare băgare de sămă la alegerea tuberculelor. O tuberculă mică, pipernicită, va da nascere unor tubercule mici întocmai ca și la animale. După cum va alege animalele de prăsilă, așa vor fi noi născuți, mai forți său mai slabi, fiă animale de muncă, fiă de lapte.

Tote tuberculele provenite din vreji viguroși, vor da o producțiune mare, pe câtă vreme cei eșiți din vreji slabi vor da o recoltă mediocră său mai dese-orî slabă.

Un cultivator care își înțelege meseria, va căuta ca prin luna lui Iulie să se preumbe prin tralalele cu cartofi, cu care ocaziune să însemneze cuiburile cu vreji viguroși, adecă bine crescuți; și tămna când va recolta să nu amestece cartofii cu vreji însemnați cu ceilalți neînsemnați. Procedând așa doi său trei ani, va ajunge ca să capete o bună varietate de cartofi atât ca calitate, cât și ca cantitate. Este de recomandat, că greutatea tuberculei bune de sămânțat să aibă greutatea între 80—120 grame.

Cartofii destinați pentru sămânță este bine ca după recoltă să se lase 3, 4 zile să se svinte, având grija, ca în timpul nopții să-i acoperim cu vreji lor. După aceea se aduc acasă așezându-se pe nisce polițe, cu vârful în sus, la un loc unde temperatura să nu trecă peste 0°.

Unii însă voind să grăbescă creșterea înainte de aplantare; pun tuberculele în nisce cutii făcute din scânduri de brad, pe urmă încălțesc localul unde se află și, după ce mugurii (ochii) tuberculelor s'au mărit bine, se cară cu cutiile la locul plantării și acolo se pun unul câte unul în cuiburile făcute cu sapa, având grija să nu se vatămă micii lăstariși.

Cartofii se sămână la noi în țară cam dela sfârșitul lui Martie până la începutul lui Maiu. Tot ceea-ce trebuie să băgăm de sămă la sămânțat este, ca să ne facem socotela mai dinainte, așezând cuiburile la așa depărtare, ca vreji ajunși la complectă lor creștere să acopere pământul dela un cuib la altul. Depărtarea între cuiburi depinde de varietățile ce voim a sămăna, după cum ele sunt mai mult său mai puțin foioșe. Așa varietățile de cartofi cu foile mari să nu se samene mai mult de 3 cuiburi la metru pătrat, adecă cam 1500 cuiburi la jumătate hectar (pogon) său 1800 klgr. socotind 120 grame pentru fiă-care cuib.

Din viața socială a albinelor.

Cine și-ar fi închipuit, că mai tôte cestuniile mari, cari frământă ați societățile omenești, le vom găsi rezolvite de animale, cari ocupă una din treptele cele mai inferioare pe scara zoologică.

Observând un stup de albine, găsim în primul loc, că este compus dintr'o *albină mamă* — cunoscută până acum sub falsul nume de *regină*, pe când de fapt ea este sclava coloniei — care depune oușle într'un număr variind între 10 și 100 de mii; din albine lucrătoare (albina-femei, a căror organe de reproducere sunt atrofiate) și din vr'o 3 până la 5 mii de albine-bărbați, cunoscuți sub numele de trântori.

Sentimentul nu prea e cunoscut în aceste colonii. Tot ce nu produce se distruge. Trântorii, lucrătoare, care nu mai pot lucra, albina-mamă, cari nu mai depune destule ouș — în mijlocie 3—4000 pe zi — se ucid fără cruțare. Singura preocupare a acestor insecte este asigurarea existenței coloniei.

N'o să mă ocup aici de descrierea anatomică a celor trei feluri de indiviți dintr'un stup, dér în trecăt țin să notez, că conformația corpului lor e în legătură cu funcțiunile, pe cari urmăzăș le îndeplinesc.

Un fapt curios se observă la larvele de albine. Din aceleași ouș și larve ies și albina-mamă și lucrătoarele, și numai hranei deosebite, ce i-se dă, se datorește dezvoltarea specială a albinei-mame.

Activitatea albinelor este până ați neîntrecută; ele lucrăză ziua și noptea tot timpul vieții, fără a-se odihni său dormi vre-o clipă. Principiul celor opt ore de muncă, nu este cunoscut în coloniile lor.

Un fapt aprôpe uimitor, care se observă la aceste animale cu o organizația anatomică atât de inferioară, e că se bucură de o inteligență mai presus de orî-ce închipuire. La dênsele nu e numai instinctul, care dirige tôte lucrările lor, o judecată sănătoșă, ci un tact și un bun simț fără sămănușă în împărțirea și executarea multiplelor funcțiuni și lucrări, de cari depinde mersul regulat al coloniei.

Educația, care se dă tinerelor lucrătoare, e forțe chibzuită. Cum ese din celulă, albina fiind prea slabă pentru a merge să adune, după-ce i-se face cu multă ingrijire toaleta de albinele bătrâne, i-se dă să mănânce miere și chiar de îndată o pun să îndeplinescă diferite lucrări în lăuntrul stupului; ingrijirea și hrănirea larvelor cu un amestec de polen, miere și apă, secrețiunea și pregătirea lamalelor de cără pentru construcția fagurilor sunt funcțiuni exclusive ale albinelor tinere. Demu de remarcat e esactitatea matematică, după cari sunt construite celulele, mai cu sămă acele ale lucrătoarelor. Uniformitatea acosta a celulelor e atât de precisă, încât Réaumur se gândise să le propue ca basă pentru un

sistem de măsurî uniforme, înainte de ce s'a introdus sistemul metric. Și ceea-ce e mai curios e, că la construcția acestor celule albinele lucrăză fiă-care pe contul său, fără a fi conduse de o albină-șef și totuși se întelnesc în lucru, par'că ar fi o înțelegere comună între dênsele.

Luorul acesta se esplică ușor, decât ne dăm sămă de așa dîsa viață psihologică a unei colonii de albina. O colonie de aceste băzăitoare n'ar constitui, decât un singur tot, un individ, decât voiti, și tôte albinele n'ar fi decât organele acestui individ. Că o albina nu trăesce pentru sine; pentru dênsa totul e colonia. Și dovada cea mai bună ni-o dă următoarea experiență: Punând o albina sub un clopot de sticlă; unde va fi și miere și apă, ea nu se va atinge de dênsele și va bizăi sub clopot, căutând o eșire pentru a porni să grăsescă stupul și va preferi să móră de fôrme, decât nu va reuși să scape de sub clopot.

Încă o dovadă din cele mai frumoșe că individualismul e cu totul înlăturat în coloniile de albina și că tôte activitatea are numai în vedere bunul mers și existența coloniei, e și următorul fapt: Decă s'a neglijat său nu s'a reușit să se reînnoiască albina-mamă, stupul rămăind astfel orfan, se începe o desorganizare completă a coloniei.

Lucrătoarele nu se mai ocupă de recoltă, și decât câte-va mai rătăcesc pe câmp și se întorc cu ceva provizii, se opresc la intrarea în stup și par'că li-e grôză să calce pragul, par'că ar avé dinainte conștiința, că colonia e condamnată să piară.

Decă introducem în stup o bucătă de fagur cu ouș, luată dintr'un alt stup, imediat activitatea coloniei reîncepe cu mai multă vigôre, o reorganizare a muncii face loc desagrăgării de mai înainte și prima grijă a lucrătoarelor e să scôtă cât mai repede o albina-mamă.

Povestea lupului.

În vremea de demult pe când Dumneșu umbla pe pământ s'a întelnit la o margine de apă, lângă care se făcea și o pădurice — cu diavolul.

Diavolul a dîs atunci lui Dumneșu: „Lasă-mă, Dômne, să creiez și eu ceva. Și cu voia lui Dumneșu diavolul își alege un coșogémite butuc din pădure, îl cioplesce și face din el o dihană cât tôte zilele.

— Ce dicit Dômne, de făptura asta a mea?

— „Eu dicit s'o faci mai mică, că-i speria lumea cu dênsa. S'apucă dracul de cioplit, cioplesce cât mai cioplesce și isbutesce după multă muncă să facă un lup aidoma; numai că n'avea suflet.

— „Păi acuma, Dômne să-mi dai putere să-i dau suflet,“ dîse dracul, neputincios la așa ceva.

vălmășiți și înspăimântați ca de o urgiă cerescă.

Victoriă! Din tôte părțile se vesteau victoria. Trompete resunau voioșe, drapelul se înălța mândru de pe parapet, mii de ura se aușiau din mii de pepturi, — dér vai!

Lângă drapel Vlad căduse.

Era plin de răni și sângele-i curgea; simția cum forțele i-se duc.

În jurul lui însă resuna atâta isbândă, încât într'un moment de nouă înflăcărare cercă să se scôle, să scotă din pământ drapelul, unde singur îl împlântase și să-l ducă de parte, mai departe... după un dor nemărginit de victoriă... Dér rămase cădut, puterile-i periseră. Înțelese atunci, că móre.

Dér a învins. Cât ar fi de fericit mărețul căpitan, el care voia să pue atâta vitejiă în inima lui, decât l'ar vedea învingător!

Căci ca el a purtat drapelul înainte, ca el a deșteptat vitejiă în inima tuturor, când s'a repeșit în foc trăgând dupe el pe toți în luptă.

Ca el Vlad s'a luptat, a învins și muria, dus tot ca el de aceeași putere a inimii — de iubirea pentru patriă!

Pentru patriă! — pentru tot ce iubia el mai mult pe lume! — pentru Fira! De-acum înainte poți fi liniștită, Firo, și fericită, Vlad a învins, dușmanii s'au dus, viața-ți va fi neturburată, și o vedea par'că, cum iese înaintea lui reîntors dela victoriă, cu fața rîdendă, cu brațele deschise, dând a ei iubire pentru a lui isbândă. „Dér pentru tine a fost, pentru tine prin iubire“.

Da, prin iubire, căci iubirea-i taină puternică, care ne face a înțelege sensul vieții.

Fața însă i-se pălise, ochii i-se închiseser.

Vlad se stîngea, dér precum o rază într'o lumină, așa el se stîngea învingător într'un vis de fericire.

Vedea o nuntă mare, la care se strînsese o lume întregă în haine de sêrbătore, cu inimile voioșe, aducând florî de podôbă pentru ginere și mi-

resă — pentru Vlad vitêzul și Fira cea frumoșă. O vedé pe Fira în cămașe cu fluturi, încinsă cu roșu, pe cap cu fluturi, gătită în betelă ca într'o lumină cădută din sôre, cum veselă rîdendă, fericită sta lângă el, pe când mama Ióna cu lacrimi de fericire-i binecuvânteză.

De-atunci înainte va fi a lui nedespărțită pentru vecie...

Când l'au găsit stins la piciorul drapelului, era așa cum fusese în ultimele momente ale vieții.

Tricolorul fâlfăia neastâmpêrat în vânt, par'ar fi fost viu, ér Vlad sta aci mort, cu capul culcat alături, cu fața liniștită, cu surisul pe buze, mulțumit par'că de sôrtă-i ca și când singur, de bună voie și-a dat suflarea vieții drapelului țării, ca unui frate iubit.

(Va urma.)

Virgil Broscărescu.

Binefăcătorii.

(În amintirea lui Mihail Stroescu).

Ca plôia cea mănôșă, ce cadă pe pământ, Când vremea-i secoțôșă și n'are-ăședământ, Ca roua rêcorôșă, ce cade pe ogor: Sunt inime milôșe, ce vin la un popor.

Ca sôrele, ce ard omeții pe câmpii; Din gropi desgrôpă morții și-i face erăș vii: Tot ast-fel sunt pe lume și ômenii cei mari Numai durerea este, că să ivesc prea rari.

Ei vin de ore uode, vin dela Dumneșu Cu daruri mari, bogate: ei sunt un semi-șeu. Tot ce e rêu 'ascunde, se spulberă în vânt, Când ei ș'arată fața aicia pe pământ.

Români de pretutindenți cu toții vê'nechinăți, Când vin suflete sînte, voi capul vi-l plecați! Prin ei Dumneșu mâna ș'arată între noi: Prin ei rêu dispăre, fug haite de nevoi.

Condeii, dalta, plugul să mișcă mai cu drag, Când vine fericirea și le suride'n prag. Români de pretutindenți cu toții vê'nechinăți, Când vin suflete sînte, pe Domnul laudați!

Brașov, 20 Noemvrie 1900.

I. Dariu.

Subsemnatul aduc la cunoștința publică, că **am deschis** cu 1 Sept. a. c. un atelier cu salon pentru **Croitorie civilă și militară** în piața roselor (sub Bucium) nr. 15.

Atelierul meu îl conduc cu calfe dintre cele mai esperte, care au învățat meseria acésta în cele mai bune ateliere din Budapesta.

Am și un deposit binișor asortat cu tot felul de materii din branja acésta.

Practica mea de mai mulți ani ca croitor în Viena, București, Cluj ș. a. mă pune în plăcuta poziție de a pute executa solid și prompt orice comandă mi-sar face în branja acésta, pe lângă condițiunile cele mai convenabile.

Deci mă rog de sprijinul și concursul binevoitor al onor. public a actor.

Petru Pavel
croitor.

2--12

Fondată 1867.

Fondată 1867.

Eređii L. HELMBOLD

(Proprietar: VICTOR HELMBOLD.)

Magazin mare de **giuvaere**, obiecte de aur, argint și **Brasov**, ciasornice

Strada Mihail Weiss nr 24, (cașa proprie).

Deposit mare:

Deposit mare:

de ciasornice elvețiane aur și argint, Metal, Nickel.

de giuvaere, obiecte de aur, Inele de logodnă în diferite mărimi, greutate și forme fin lucrate.

Articole de tacămuri de argint.

ATELIER de REPARATURİ.

Cumperare de obiecte vechi de aur, argint și petri scumpe.

1178,3-0

Indispensabil și neîntrecut. Efect sigur.
Articol universal, Export în toate țările.

CHIEF-OFFICE 48 CRIXTON-ROAD. LONDON S. W.

Cele mai sigure, mai bune și totă lumea laudate și căutate mijlăce de casă de vindecare sunt

Balsamul A. Thierry farmacist

un mijloc de vindecare neajuns pentru bôle de pept, plămâni, ficat, stomac, și alte interne. Intrebuițat pe din afară

Mijloc de vindecare miraculos.

veritabil numai cel provădit cu marca colóre verde **Nonnenschutzmarke** înregistrată în toate statele culturale, și cu capsula tipărită firma: **Allein echt.**

Producția anuală documentată 6 milioane de sticle.

12 sticle mică seu 6 sticle duble trimise franco cu posta 4 corône. — O sticlă cu prospect și însemnarea depcurilor din toate țările lumii 1 corônă 20 banf.

Trimiterea se face numai după primirea banilor.

Alifia-Centifolia A. Thierry numită Alifia miraculosă

mult căutată, renumită pentru efectele și vindecătoare. Face operațiunii de prisos!

Cu acésta salbă sau vindecat un căries învechit de 14 ani, declarat de incurabil, de curând și o bôia de rac învechit de 22 ani. Are efect antiseptic, alină durerile, vindeă ranele de tot felul, înmôie, disolvă, trage din rană ori-ce corp strein. — Un borcan costă 1 cor. 80 banf. — Se trimite numai după primirea banilor. La comande mai mari se dă mai ieftin. Se produce anual 1000.000 borcane.

Despre amendouă mijlăcele de vindecare se pôte vedea o arhivă de atestate originale din toate țările lumii. — Atrag atențiunea a se feri de falsificate și a fi cu atențiune că borcanele se fie provădute cu firma: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** — Unde nu sunt depourf se nu se cumpere falsificate, ci se adreseze comandele direct la

Apotheker A. Thierry's Fabrik in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Liferant des österr. k. k. Staatsbeamten-Verbandes.)

(Contractor of the War-Office und the Admiralty, London.)

DESCHIDERE

de **CAFENEA și RESTAURANT**

in **Villa Kertsch.**

Sâmbătă în 8 Decemvre n. 1900 sau deschis în „Villa Kertsch“ sub firma:

CAFFEE & RESTAURANT

„**BULEVARD**“.

Din incidentul acesta sau dat și un

mare **CONCERT** militar.

S bscrisul imf iau voie a aduce la cunoștința P. T. public, că sus numitul local, după cerințele de față, este de primul rang și e aranjat foarte elegant, bine încăldit, ventilat și stă la dispozițiã toate diarele.

In Restaurant se vënd peste tot beuturi bune, cu deosebire bere „**Dreher's Hoffbräu**“ și de München. care se servesc On. public cu cea mai modernă inhalaț une, cu ajutorul condensității aerului,

pe lângă prețurile cele mai moderate.

Angajându-mf și un bucătar-șef, care a lucrat în cele mai mari stabilimente ale țării, sunt în plăcuta pozițiã a satisface pe deplin cerințelor On. public. — Mai iau asupra-mf aranjarea de mese pentru nunte și banchete.

Rugându-mă de o cercetare numărôsă, se rez

cu totă stima

M. Lebovits.

3-3

MAREA BANCROTĂ!

New-York și Londra n'au lăsat necruțat nici continentul european și marea fabrică de argintărie s'a vădit necesită să dăruiască întregul ei deposit în schimbul unei răsplate mici pentru muncă.

Eu sunt împuternicit să îndeplinesc acest mandat.

Eu trimit: prin urmare ori cui, următoarele **fl. 6.60** și adecă:

- 6 cuțite fine de masă cu lamă veritabilă englesă;
- 6 furculițe de argint patent american dintr'o bucată;
- 6 linguri de argint patent american;
- 12 lingurițe de argint pentru cafea patent american;

- 1 lingură de argint pentru supă patent american;
- 1 lingură de argint pentru lapte patent american;
- 6 cesoi Victoria englezesoi;
- 2 candelabre de masă;
- 1 strecurătoare pentru cëiu;
- 1 zaharnița;
- 42 bucăți la un loc fl. 6.60.

Tôte cele 42 de obiecte sus amintite au costat mai înainte fl. 40 și acum se pot cumpăra pe prețul bagatel de **fl. 6.60.**

Argintul patent american este un metal alb, care își păstrează colórea argintului 25 de ani, despre ceea-ce se garantează.

Cea mai bună dovadă, că acest inserat nu e șarlataniã, mă simt îndatorat în public, că ori-cine, căruia nu-i convine marfa fi trimit banii înapoi, nimenea însă se nu trecă cu vederea ocașiunea acésta favorabilă, de ași procura acésta garnitură pompôsă, care cu deosebire se potivește pentru

Cadouri de crăciun și anul nou!

și în economia casei.

Depou numai la **A. HIRSCHBERG-S**

Exporthaus für amerik. Patent-Süber-waarenfabrik **WIEN, II., Rembrandtstrasse 19/9**

Se trimite în provincia numai cu rambursă postală seu cu trimiterea sumei înainte. Praful de curățit aceste obiecte 10 cr.

Veritabil numai cu marca:

Estras din scrisorile de recunoștință.

Ce mi-ați trimis, sunt mulțumit. Ve recomand și altora.

Bigaun, Post Hallein, Salzburg.

Johann Gruber, preot

Garnitura am primit, sunt foarte mulțumit. Trimiteti din nou una.

Lnbacsov, (Galiția)

Babic, căpitan.

Sunt foarte mulțumit cu trimiterea garnituri, și se'mf mai trimiți încă o garnitură cu fl. 6.60. — Kolozsvár.

Exelens Baronin Bánffy.